DET GODE LIV - ET BLIKK INN I FORSKJELLIG VERDISETT I FAMILIER OG BETYDNING AV VERDIER FOR ETABLERING AV SAMARBEID

PARALLELL SESJON - HVORDAN HÅNDTERE TABUBELAGTE TEMA SOM PSYKOSE I FAMILIEARBEID

}
JUDITH@VANDERWEELE.NO

Isbergmetaforen

- Overflatedel = ritualer, mat
  skikker, språk, humor, politikk
- Underflatedel = filosofi,
  normer, verdier, idealer, verdensbilder,
  trosoppfatninger

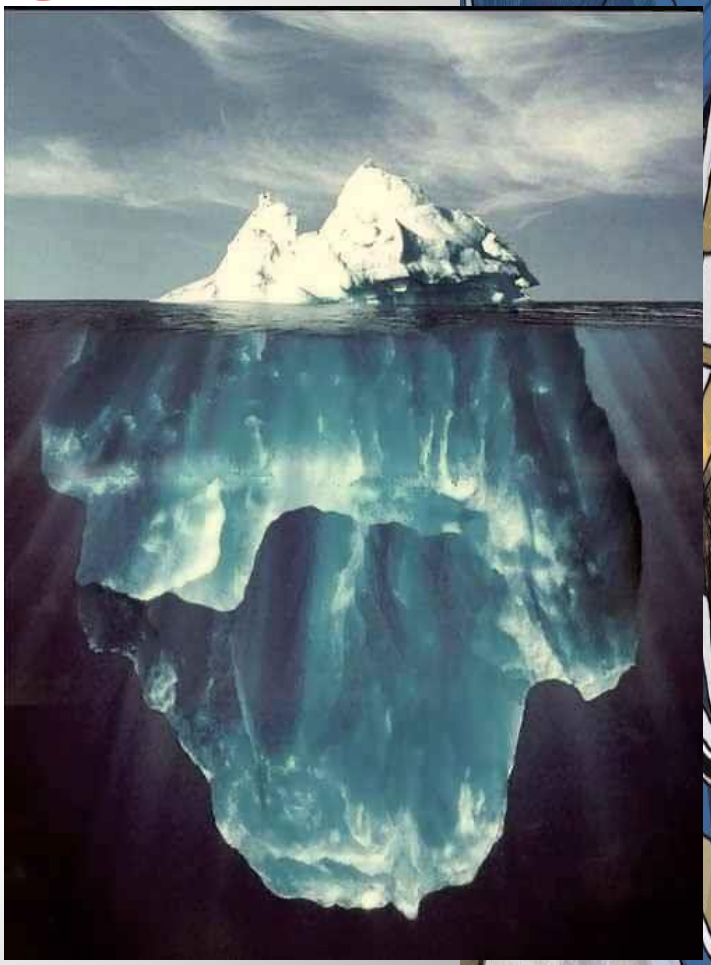

Onflex

Måten vi gjør ting på her» - DYNAMISK og ikke statisk

- Mennesker må ikke forenkles - «essensialisering»
- Alle har vi mange kulturer i oss
- Forskjeller innad i et land kan være større enn mellom land
- Beskrivelser av den andre er stortsett et speil av beskrivelser av en selv
- Hypoteser og orienteringspunkter - ikke sannheter
- Psykologi er kultur - øvre middleklasse, individualistisk, verbal, endringsfokusert

van der weele as, 2019

Quiz

- The nature and efficacy of culturally adapted psychosocial interventions for schizophrenia: a systematic review and meta-analysis. Degan et al Psychological Medicine (2015) 48 s 714 -727

Hvor kultursensitive er vi?

- Oversettelser av materiell og bruk av relevante metaforer/eksempler/tatt ut materiell som er upassende

Når vi underviser pasienter og deres familier

- Tilpasser vi opplegget pasientens/familiens kulturelle trossystemer - årsakstenkning (yin og yang, forutbestemthet, åndelige årsaker), fokuserer på spesifikk psykisk helse stigma og gjør tilpasninger der hvor folk har lite utdanning

Vi justerer opplegget utifra familiekultur

- Familieintervensjoner tilpasses familiens kulturelle bakgrunn: flere hjemmebesøk, følge familien etter behandling er ferdig, vektlegge familiens ansvar mer enn i individualistisk sammenheng, møte behovene i storfamilien, anerkjenne de eldre og yngre skal ikke stille spørsmålstegn ved de eldre

Kulturelle tilpasninger i kommunikasjon som for eksempel

- Tilpasset foretrukket konfliktløsningsstil, fokus på reparasjon istedenfor diskusjon, unngå konfrontasjon, tilpasning av hvem som for vite hva, taushetsplikt, fokus på familie istedenfor individ

Kontekst for behandling - kulturelle tilpasninger

- Hvor behandling finner sted
- Tidspunkt som passer for familien
- Lengden av behandling
- Valg av individuelle eller gruppetiltak
- Bruk av sms påminner

Arbeid med alliansen i et kulturperspektiv

- Kultursensitiv opplæring av terapeuter
- Matching (kjønn, alder, kultur)
- Tilpasset small talk og bli kjent aktiviteter
- Grad av åpenhet om eget liv

DRØFTING AV EGNE OMSORGSMODELLER OG VERDIER

VILJE

Likeverd

HERDING

Hierarki: Cassandra: https://youtu.be/17kmlJezs7k

LYDIGHET: Mary https://youtu.be/yRS8swBR7Fw

Verbal kjærlighet

UTFORSKENDE & SKITTENT

EMOSJONALITET I KOMM. https://plus.google.com/u/0/

VELSTELTHET

Handlings kjærlighet

FORKLARENDE

SELVSTENDIGHET

AVHENGIGHET: Cassandra om mating https://www.youtube.com/watch?v=EllKVwvZltw&feature=em-share_video_user

FORMANENDE

OPPDRAGERSTILER VERDEN OVER (OG HVORDAN DET KAN MISFORSTÅES)

Guan (autoritær og lite inntunet)
Respeto (overfladisk og materialistisk)
Amae (avhengighetsskapende, ikke aldersadekvat uselvstendig)
Kropp/relasjon (ingen verbal samspill, ikke øyenkontakt)
Herding (ikke sensitiv, ikke aldersadekvat beskytter ikke)
Hierarki (hører ikke på barnet)
Storfamiliefokus (ikke opptatt av barnets perspektiv, foreldre fremstår som egoistiske)

https://www.youtube.com/watch?v=17kmlJezs7k&feature=youtu.be
(plikt)

HVA REGULERER ETTER TRAUMATISKE HENDELSER?

Snakk ut!

VÆR HOS MEG

Gjør som de vise sier

Bli sett

GRÅT

Jobb, ikke tenk på det

IKKE VÆRE ALENE

HOLD UT, DU KAN IKKE PÅVIRKE DIN SITUASJON

BE TIL GUD

KLAG!

GÅ I FJELLET ALENE

VÆR LITEN

PYNT DEG

SPIS

Hsin Yang og Arthur Kleinmann

- Face and the embodiment of stigma in China: The case of schizophrenia and AIDS. Social Science and Medicine 67 (2008) 398 - 408

Personlig stigma - kollektiv stigma

- Oppdragelse til plikt
- Tilpasse deg fellesskapet
- Lydighet
- Lojalitet
- Å kunne holde egne behov til bake
- Å møte dine foreldres behov
- Møte behovene i fremtidige liv

Verdier

- Gjensidighet (guanxi)
- Å skylde hverandre
- «Å mislykke i å praktisere gjensidighet, ikke vise respekt for andres følelser er umoralsk»

Blamere sin familie

- Blir man behandlet som uoppdragen - som et barn
- Overbeskyttende
- Blir ikke gift og får ikke jobb
- Man hindres i utøvelse av gjensidighetspraksisen
- Sykdom skjules

Intervensjoner fokusert på familiens rykte

- Bemyndigelse av den syke
- Bidra til fellesskapet
- Jobb og kjæreste
- Flerfamiliegrupper reduserer skam
- Bearbeide fordommer fastlegene
- Sosiale tilhørighetsfokus
- Respekt for psykisk sykdom som for fysisk sykdom

Konflikthåndtering

	Emosjonelle uttrykk er naturlig	Tilbakeholde emosjonelle uttrykk
Snakke direkte om konflikten		
Være indirekte		

Kulturtolk

- Generell landinformasjon
- Spesifikke innspill på grunn av saksinformasjon
- Delta i behandling - og utredningsprosessen - brobygger
- Drøfte alternative hypoteser

Kleinmanns 8 spørsmål

1. What do you call your illness?

1. What name does it have?

1. Why and when did it start?

1. What do you think the illness does? How does it work?

1. How severe is it? Will it have a short or long course?

1. What kind of treatment do you think the patients should receive? What are the most important results you hope the patient receives from this treatment?

1. What are the chief problems the illness has caused?

1. What do you fear most about the illness?

Snakk ut eller ikke

- Å kalle en spade for en spade
- Lufte ut
- Gjøre oss ferdig med det

- Redde ansikt/save face
- Lav konflikt
- Mindre å rydde opp i

Parallell sesjon - Håndtere tabubelagte tema som psykose i familiearbeid

Benektelse - Årsaker

- Frykt for mobbing i nettverket
- Streve med erkjennelse, skam
- Kulturell benektelse
- Manglende tillit til den som krever innrømmelser - systemskapt benektelse
- Uenighet bruk av begreper
- Bagatellisering

(Tabu) i sidesynet – verdighet i fokus

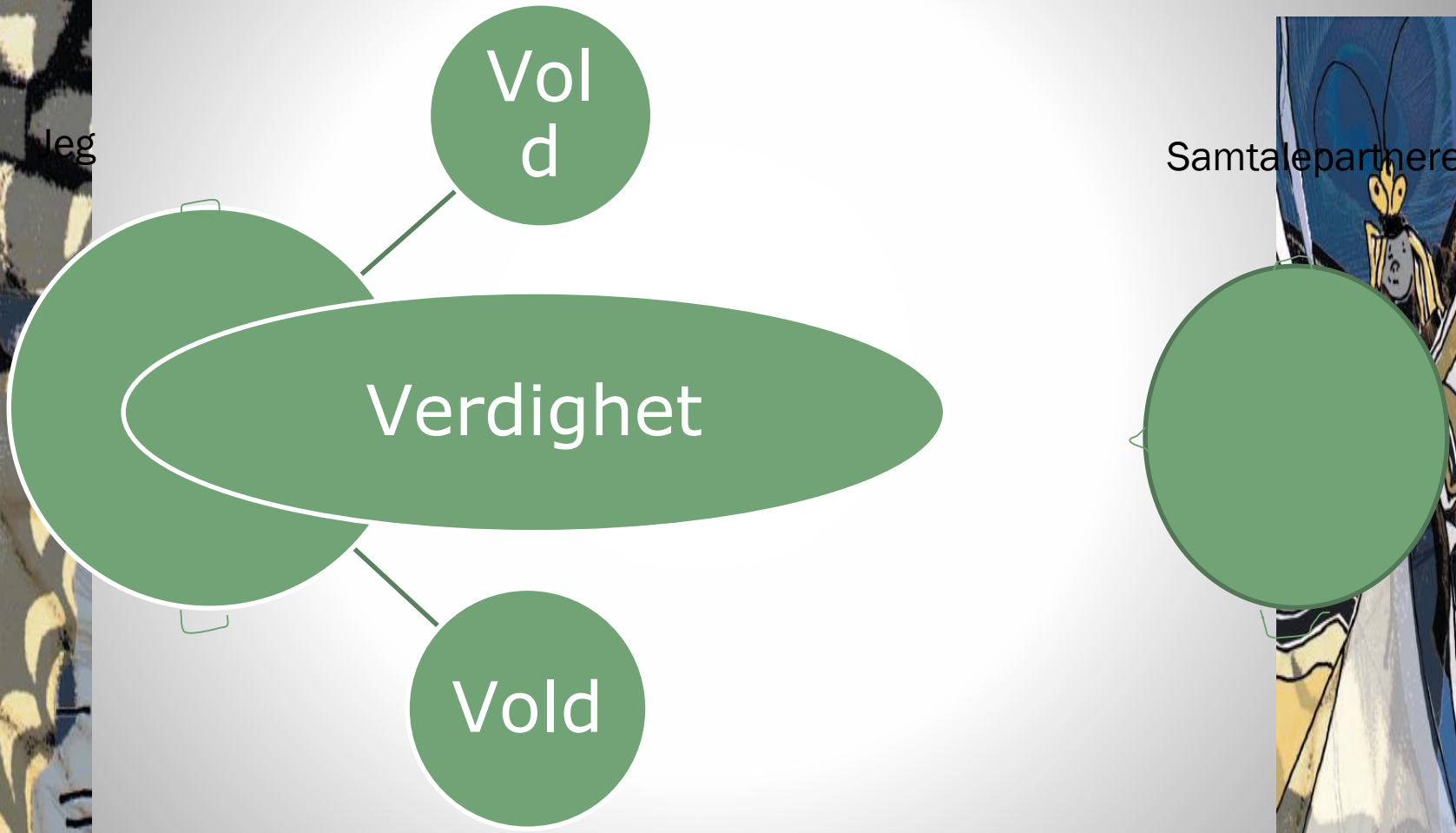

van der weele as, 2019

Bruk av kontekst i kommunikasjon

- Lav
- Avhengig av ord
- Eksplisitt og direkte
- Hva som blir sagt er viktigere enn hva som ikke blir sagt
- Tar ordet

- Høy
- Avhengig av kontekst
- Implisitt og indirekte
- Hva som ikke blir sagt er viktigere enn hva som blir sagt
- Nedtoner seg selv, lytte orientert

van der weele as, 2019

Lav kontekst – høy kontekst

- Stave ting ut helt konkret, være eksplisitt
- Ord er det mest meningsbærende
- Hva som blir sagt er viktigere enn det usagte.

- Trenger ikke å stave alt
- Mer implisitt
- Ord ikke alltid den viktigste måten å kommunisere
- Hva som ikke blir sagt kan være viktigere enn det som blir sagt
- Underteksten er viktig

- Direkte linær effektiv tydelig - (beskrive skogen gjennom å beskrive et av trærne)
- Sirkulær omstendelig tvetydig – (Beskrive skogen gjennom mange trær)
- Sirkulære oppfatter linære som korttenkt - dumme - overfladiske
- Linære oppfatter sirkulære som omstendelig, sløser, tid, klarer ikke komme til poenget

Sirkulær kommunikasjon

- Lytt etter poenget i historien
- Raske skift i kommunikasjon, energisk tett på
- Oppsummer det du har forstått
- Lene seg tilbake
- Kraftig avgrensning av hva som man vil ha informasjon om
- Beklage direkthet og effektivitet

Indirekte kommunikasjon

- Indirekte utspørring
  - Teknikker:
  - Slå fast, bekrefter
  - Sier du det, ja ha
  - Ekko
  - Vente, taushet
  - Fortelle historier om andre
  - Snakke litt i luften om det vanskelige
  - Vente, puste, lytte

Første grep i god kommunikasjon

- Oversikt over egne fordommer, stereotypiske tanker
- Utsett vurdering
- Ha flere hypoteser
- Bygg relasjon før du setter i gang med arbeidet
- Hvor lang tid trenger du til «small talk»

Eksternalisering - unnskyldninger

- Pakk inn psykosebekymring i respekt
- Han har så mye stress, så mye å tenke på
- Uten søvn mister man fokus
- Umoden
- Dårlige erfaringer - krevende liv
- Andres skyld/skjebne

Kulturkompetanse

- Generelle og spesifikke ferdigheter som bistår i passende og effektiv kommunikasjon i en bredde av kulturelle kontekster.
- Kunnskap, emosjonell og handlingskompetanse
- Krever livslang læring

Hvordan formidle en vanskelig beskjed?

- «Sandwich»
- Rose opplevelser med mor
- Rose familien
- Rose hennes oppofrelse
- Eksternalisere hennes psykiske vansker
- Unnskylde min dårlige nyhet
- **Metafor på manglende omsorg**
- Anmode til videre offer
- Emosjonell støtte
- Håp om familieliv i fremtiden
- Anerkjennelse av relasjon

Noen refleksjoner

- Under stress går vi til grunnleggende fungeringsstiler - overflate tilpasning forsvinner
- Å behandle likt er å forskjellsbehandle
- Menneskers grunnleggende behov for trygghet og forutsigbarhet er lik - men det som skaper trygghet er formet av kulturell kontekst
- Å tenke at alle er vi like - betyr at vi vil behandle dem slik vi selv ville ønske å bli behandlet

Når er du «i kontakt»?

- Solbue og Helleve, (2016)
- Man møter opp til avtaler
- Man er aktiv deltagende i kommunikasjon
- Man kjenner seg trygg
- Dialogen skaper håp